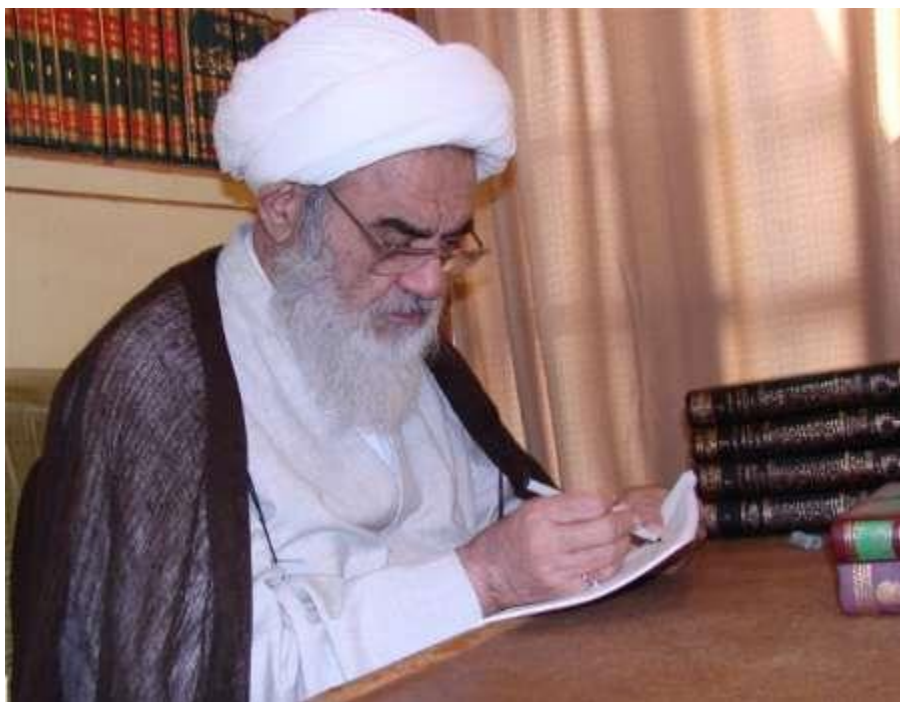

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس اخلاق

موضوع: اخلاق از نظر قرآن و روایات حضرت آیت الله مظاهری دامت برکاته

جلسه بیست و هفتم
عنوان درس: نفاق - (۲)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ أَشْرَفِ بَرِيَّتِهِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَآلِهِ جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ وَلَعَنَهُ اللَّهُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

خدا توفیق عبادت و بندگی و ترک معصیت، همیشه و مخصوصاً در ماه مبارک رمضان به همه شما عنایت کند. اظهار ارادت کنید خدمت امام زمان با سه صلوات.

دیروز راجع به صفت رذیلة نفاق و

دروغ و تقلب مقداری صحبت کردم و بحث ناقص ماند و بنا شد امروز درباره اش صحبت کنم.

عرض کردم دروغ و تقلب و نفاق و دورویی گناهِش خیلی بزرگ است. گناه به اندازه ای بزرگ است که در روز قیامت اگر توبه نکرده باشد و از دنیا رفته باشد، به پشت وارد محشر می شود. یعنی سر او به جای اینکه به رو باشد به پشت است و رسواست و در پیشانی او نوشته شده منافق و متقلب و دروغگو. گناه به اندازه ای بزرگ است که در روایات می خوانیم و همه شما هم شنیده اید که دروغگو دشمن خداست. در روایات می خوانیم اگر کسی دروغی بگوید، بوی گندی از دهانش بیرون می آید. آن ملائکه ای که اطرافش هستند و من جمله کاتب ها، رقیب و عتید از بوی گند او متعفن و متعضی می شود و لعنت می کنند به او که دروغ گفته است. یعنی دهانش به واسطه این دروغ، متعفن است و این دروغ هم بوی گندی دارد که ملائکه متأذی می شوند. [۱] نظیر این در روایات ما زیاد است. دیروز می گفتم اگر برای گناه دروغ هیچ نداشتیم به جز اینکه خدا بت پرستی و دروغگویی را پیش هم گذاشته و از آن نهی کرده است، بس بود:

«فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ» ۲

دو چیز باید نباشد، یکی بت پرستی و یکی هم دروغ گفتن. این نفاق و تقلب و دروغ را منقسم کردم به اقسامی و چهار قسم آن را دیروز گفتم.

یکی نفاق واقعی؛ آنکه عقیده ندارد و به آن خلاف عقیده می‌گویند. یکی هم نفاق ریایی؛ آنکه عقیده دارد اما بر طبق عقیده عمل نمی‌کند. قسم سوم بدعت‌گذار است. یا کسانی که اطراف آن شیاد و متقلب را می‌گیرند و بدعت‌ها را پخش می‌کنند و تقلب‌ها را قبول می‌کنند. چهارم؛ آدم تهمت زن است، که معمولاً حرف‌های نام و سخن‌چین‌ها دروغ است، برای اینکه بین دو نفر را بر هم بزنند، حرف‌هایی را می‌زنند که بعضی راست و بعضی دروغ است و به آن تهمت می‌گوییم. یعنی چیزی که نیست، آنها می‌گویند و گفتم گناهش به اندازه‌ای است که یک تل چرک و خون در صف محشر برای او می‌شود. روی این تل چرک و خون باید جوابگو باشد که چرا دروغ گفتی و چرا نام و سخن‌چینی کردی و چرا دو به هم زنی کردی! گناه به اندازه‌ای بزرگ است که خدا می‌فرماید از آدم کشی هم بزرگتر است:

«وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ» [۳]

من تقاضا دارم این‌ها دردهای اجتماعی است که الان هست و همه و مخصوصاً جوان‌ها باید مبرّای از اینگونه حرف‌ها باشند.

راجع به این چهار قسم، صحبت کردم، البته به صورت فشرده بود. اینها صحبت‌های زیادی دارد و آنچه توانستم به طور فشرده بگویم، گفتم.

قسمت پنجم از دروغ، تظاهر و دورو بودن است. در رو اظهار ارادت می‌کند درحالی که ارادت ندارد. در رو حسابی اظهار دوستی می‌کند درحالی که دوستی را ندارد. حتی بسیاری از بزرگان می‌گویند این تعارف‌های ما تظاهر و نفاق و دروغ است. همین سلام علیکم هم دروغ است؛ برای اینکه معنای سلام اینست که من دوست تو هستم و او هم می‌گوید من هم صددرصد دوست تو هستم. من مدافع آبرو و عرض و مال و جان تو هستم. بعد می‌گوید حال شما چطور است و او هم می‌گوید ارادتمند شما هستم. یعنی من پشت سر شما غیبت نمی‌کنم، بلکه اگر غیبت کردند، مدافع هستم و حسابی از شما دفاع می‌کنم. من حافظ مال شما هستم و به شما ارادت دارم و شما محبوب من هستی و مال شما مثل مال من است، پس مالتان را حفظ می‌کنم. من محافظ ناموس شما هستم. این تعارفی است که بین همه ما هست. حال کسی که می‌گوید سلام علیکم، ارادتمند شما هستم، اما پشت سر او هم غیبت کند، این نفاق و دروغ و تقلب و حقه بازی است. کسی که گرم می‌گیرد که من چاکر و نوکر شما هستم، اما مال او را هم می‌خورد و به ناموسش هم نگاه می‌کند و العیاذبالله خیانت هم می‌کند؛ چه دروغی بالاتر از این!

ما باید با صفا باشیم و الا چوبش را حسابی می‌خوریم. ما باید با صداقت باشیم و الا چوبش را می‌خوریم. ما باید با صمیمیت باشیم. همه ما یک‌دست، در مقابل کسانی که مانند صهیونیست‌ها می‌خواهند ما را زمین بزنند: «كُلُّ يَدٍ عَلَى مَاسِوَاهِمَ». ما باید چنین باشیم و الا اگر حساب دورویی جلو آمد، تظاهر است و این تظاهر در جامعه ما زیاد است. حتی می‌رسد به اینجا که بین زن و شوهر هم تظاهر است، درحالی که زن و شوهر باید با هم یکی باشند. به قول قرآن: «هَنِّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَ أَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهِنَّ» [۴]؛ زن لباس برای مرد و مرد لباس برای زن است و باید محافظ صددرصد یکدیگر باشند اما با هم تظاهر و نفاق دارند و اظهار محبت می‌کنند در حالی که دروغ می‌گویند. اظهار صداقت می‌کنند درحالی که العیاذبالله با دیگران هم رفیق هستند! این گناهش خیلی بزرگ است. یک آقا و خانم اینگونه، در روز قیامت وارونه وارد صف محشر می‌شوند و باید به جهنم روند تا آتش جهنم او را راست و درست کند و این سال‌ها طول

می‌کشد. شیعه بهشتی است و نمی‌شود که شیعه به بهشت نرود، اما این وارونگی باید صاف شود، آنوقت به بهشت برود و الا تا وارونه باشد، نمی‌شود. خانمی که دوست غیرشوهر و آقای که دوست غیر زنش دارد، وارونه وارد صف محشر می‌شوند و به آنها می‌گویند ای متقلب و حقه‌باز و دورو و متظاهر، چرا با شوهر یا با خانمت چنین کردی! حتی به راستی جدا باید اقتصاد زن اقتصاد شوهر و اقتصاد شوهر اقتصاد زن باشد، اما کار می‌رسد به آنجا که زن از جیب شوهرش دزدی می‌کند و بعد می‌خواهد درستش کند یا مرد با زنش چه حقه بازی‌هایی دارد.

بنابراین ما باید صداقت داشته باشیم. در مقابل این پنج قسم دروغی که گفتم، پنج قسم صداقت و صمیمیت و رفاقت است. ما باید با همه و مخصوصاً زن راجع به شوهر و شوهر راجع به زن و بچه‌ها راجع به پدر و مادر، صادق باشیم. می‌گفت من علاوه بر اینکه با پسر، پدر و پسر هستیم، رفیق هستیم. تظاهر نیست، بلکه صفا و صداقت و صمیمیت هست و اگر نباشد، لنگیم. هم دنیای ما لنگ است برای اینکه خدا آدم دروغگو را دوست ندارد و دست عنایت خدا روی سرمان نیست و به اینجایا می‌رسد که رسیده‌ایم و چاره‌ای هم نداریم و به قول امیرالمؤمنین هرچه دعا کنیم باز هم «فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ». امیرالمؤمنین «سلام‌الله‌علیه» می‌فرماید:

«لَا تَتْرَكُوا الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَوَلَّى عَلَيْكُمْ [أَشْرَارُكُمْ] شِرَارُكُمْ ثُمَّ تَدْعُونَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ»^۶

وقتی در ملتی امر به معروف و نهی از منکر نباشد، بعدها بر سر خوب‌ها مسلط می‌شوند و خوب‌ها دعا می‌کنند اما دعایشان مستجاب نمی‌شود. من از همه شما و مخصوصاً خانم‌ها و آقایان تقاضا دارم که این صداقت و صمیمیت و صفا را داشته باشید. اگر نباشد، خیلی بد است.

قسم ششم از دروغ مربوط به مال مردم و ناموس مردم و آبروی مردم است. این گناهش خیلی بزرگ است. انسان یک دفعه دزدی می‌کند و باید دستش را قطع، اما یک دفعه تقلب و حقه بازی در کسبش می‌کند و غش در معامله و گرانفروشی دارد.

در روایات می‌خوانیم آقای کاسب و تاجر باید تجارت کند و هروقت به اندازه خرج زن و بچه‌اش شد، آنگاه هرچه می‌فروشد به اندازه خرید باشد و چیزی روی آن نگذارد.^[۶]

حال اگر کسی با مردم تقلب کند و دروغ بگوید، دروغ روی کسب، بی‌برکتی می‌آورد. یک دفعه خیلی پولدار می‌شود اما ناگهان پسرش هروثینی می‌شود و هم مرد را می‌کشد و هم مالش را می‌خورد. بی‌برکتی یک دفعه اینطور است که ورشکسته می‌شود اما یک دفعه با چشم و هم‌چشمی دلش می‌خواهد خانه‌اش مثل خانه همسایه باشد و خانه خوب خودش را می‌فروشد و چندین میلیارد صرف خانه‌اش می‌کند تا مثل خانه همسایه شود. به این بی‌برکتی می‌گویند. در روایت داریم در دوره آخر زمان، زمین پول مردم را می‌خورد، برای اینکه خمس و زکات نمی‌دهند.

من از همه شما تقاضا دارم در کسبتان باانصاف باشید و دروغ نگویند و در کسبتان حقه‌بازی نکنید. کسبتان زیر و رو نداشته باشد. پیغمبر اکرم «صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم» رد می‌شدند و دیدند میوه فروشی میوه‌هایش زرق و برقی داشت. پیغمبر اکرم «صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم» جلو رفتند و دست زدند زیر میوه‌ها و دیدند زیر و رو دارد و باران آمده روی میوه‌ها را تر کرده و زرق و برق دارد. حضرت فرمودند تو که مسلمانی چرا زیر و رو داری؟ گفت یا رسول الله به خدا من نکردم بلکه باران آمد و اینطور شد. حضرت فرمودند فلانی! «مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا»؛ هرکسی غش در معامله کند، از ما نیست.^[۷] الان مسلمان است، اما روز قیامت آدم متقلب یا در صف یهودی‌ها یا در صف نصرانی‌هاست.

اگر انسان مردم را فریب دهد؛ فریب سیاسی باشد یا اجتماعی یا خانوادگی باشد و هرچه باشد، ناپسند است. زنی با بچه‌اش آمد خدمت پیغمبر اکرم «صلی الله علیه و آله و سلم» و مسئله داشت. پیغمبر اکرم مسئله او را گفتند و وقتی خواست برود، بچه نمی‌آمد. زن مشتتش را پر کرد، یعنی چیزی در مشت دارم، بیا تا به تو بدهم. پیغمبر فرمودند چرا بچه را گول می‌زنی. تو که در دستت چیزی نیست.

غزالی می‌گوید پیغمبر اکرم «صلی الله علیه و آله و سلم» دیدند که شتربانی یک دسته علف در دست دارد و جلوی شتر گرفته و او را اینطور می‌کشاند. پیغمبر فرمودند تو مسلمان هستی و نباید کسی را گول بزنی، حتی شترت را. پس ما باید باصفا باشیم. اگر می‌خواهیم دنیا داشته باشیم، باید با صداقت باشیم. الان اگر کسی صددرصد صداقت داشته باشد، زندگی برایش مشکل می‌شود. رسیده به اینجا که همه دروغ می‌گویند. اگر انسان یک جنس صددرصد حقیقی بخواهد، مثلاً یک جای بخواهد، کجا می‌توان یک جای یا روغنی پیدا کرد که تقلب در آن نباشد؟

گناه تقلب خیلی بزرگ است و یکی از آثارش بی‌برکتی است. پیغمبر اکرم می‌فرمود وقتی جامعه دروغگو شد، نه عمرشان و نه مالشان و نه اولادشان برکت ندارد. [۸] مثلاً پسرش است اما دشمنش شده است. حتی بعضی اوقات نفرین هم می‌کند که این پیرمرد بمیرد و مالش به من برسد. بالاخره خیلی از مردم با هم دشمن هستند و به هم دروغ می‌گویند و صداقت ندارند؛ لذا وقتی دروغ و تقلب و حقه‌بازی و دورویی جلو بیاید، پیغمبر اکرم می‌فرمود مال و عمرش و اولادش بی‌برکت است. خودش هم هشتاد سال عمر می‌کند در حالی که برای آخرتش هیچ کاری نکرده است و حتی رسیده به آنجا که هشتاد سال دارد، اما تا حال یک ریال خمس نداده است. کمک به فقرا هم در زندگی او نیست. حال چه بی‌برکتی بدتر از این!

و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته

۱. ر.ک: جامع الاخبار، ص ۱۴۸؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۶، ص ۳۵۷.

۲. الحج، ۳۰: «پس، از پلیدی بت‌ها دوری کنید، و از گفتار باطل اجتناب ورزید».

۳. البقره، ۱۹۱: «فتنه، از قتل بدتر است».

۴. البقره، ۱۸۷: «آنان برای شما لباسی هستند و شما برای آنان لباسی هستید».

۵. نهج البلاغه، نامه ۴۷.

۶. ر.ک: الکافی، ج ۵، ص ۱۵۴.

۷. ر.ک: قوت القلوب، ج ۲، ص ۴۵۱.

۸. ر.ک: من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۷.

معاونت فرهنگی تربیتی

مرکز آموزش های غیرحضوری حوزه های علمیه خاوران

<http://vufarhangi.whc.ir>